

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas NO : 1980/22

Karar NO : 1980/196

ÖZET : Politik ve ideolojik saikle işle
nen, sıkıyönetim ilânına neden olan ve s
ıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koydu
suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağ
tılı bulunan suçlara ait davaların Aske
Yargı yerinde görülmesi gerektiği Hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : Eyüp Taşkın ve 4 arkadaşı

O L A Y : 28.3.1978 günü, yakınıcının velisi olduğu ve evinde kaldığı
bildirdiği mağdurları hedef alan bir tehdit mektubu gönderilmiştir. Anılan mektupta;
mağdurların Karayazı İlçesinden naklen Erzurum Atatürk Lisesi'ne okumak üzere geldik
ri belirtilerek, bunların tastikname alarak geldikleri yere dönmeleri gerektiği, gitme
lerse sonunun kötü olacağını bildirildiği, böylece sanıkların yakınıcı ile mağdurlar
tehdit ederek öğrenim özgürlüğünü engelledikleri ileri sürülerek Erzurum C.Savcılığı
nca 31.3.1978 günlü iddianame ile, eylemlerine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 188/son ve 5
3.maddeler uyarınca cezalandırılmaları istemiyle Erzurum Asliye Ceza Mahkemesi'ne ka
davası açılmıştır.

Erzurum Asliye Ceza Mahkemesi; 3.1.1979 gününde 1978/305-1979/19 sayı ile
dava konusu suç 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddelerindeki şartları taşıyan suç
kapsamına girdiğinden dosyanın sıkıyönetim mahkemesi'ne gönderilmesine " denilerek
görevsizlik kararı verilmiştir.

Erzincan-Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri
Mahkemesi; 24.4.1980 gününde, sevk yazısına göre 1980/26-26 sayı ile " 1402 sayılı
Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, sanıklara atılı olan ve
mağdurları tehdit ederek öğrenim özgürlüğünü engelleme suçunun, sıkıyönetim ilânına
neden olan suçlardan olmadığı, mahkemede görülen herhangi bir dava ile bağlantısının
bulunmadığı nedeniyle mahkemenin görevsizliğinin düşünüldüğü belirtilerek, görevli ya
yerinin tayini için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına karar vermiş ve ilgili be
örneklerini Mahkememize göndermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık
Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özdural, İsmail Oğuz, Hakkı
Müderrişoğlu, Şeref Tolungüç, Servet Tüzün ve İsmet Omur'un katıldığı 16.6.1980 günlü
oturumda, geçici raportör Danıştay Yardımcısı M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki bel

Esas NO: 1980/122

ler, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Adli, Askerî Yargıtay Başsavcılığı'nın Askerî Yargı-
nın görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; oturuma, Cumhuriyet Başsavcıs-
sı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine ka-
tılan Yardımcı Yavuz Öğüt'ün Askerî Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü aç-
lamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Suç sıkıyönetim ilânından önce işlenmiştir.

Sıkıyönetim ilân nedenlerini belirleyen Anayasa'nın 124. ve sıkıyönetim
Askerî Mahkemelerinin görevlerini belirten 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri
karşısında, olay kısmında oluş biçimi açıklanan tehdit mektubu göndererek öğrenim öz-
gürlüğünü engelleme suçunun; sıkıyönetim ilânına neden olan Anayasa'nın tanıdığı temel
hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemleri niteliğinde,
sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde
bağlantılı olduğu yolunda ve mektup içeriğine göre ideolojik saikle işlendiği husus-
larında dosyada yeterli kanıt bulunmaktadır. Şöyleki ; tehdit mektubunda çocukların
Atatürk Lisesinden hemen tastiknamelerini almaları gerektiği, icabında onların öl-
dürüleceği, zaman kaybetmeden geldikleri yere dönmeleri, aksi halde başlarının belaya
gireceği, gitmezlerse sonunun kötü olacağı ifade edilmiştir. Baskın apartman sakinleri
başlıklı mektupta da ; " Atatürk Lisesi'nde okuyan mağdurlarla birlikte lisede çok
kürt olduğu, binada komünist şebeke bulunduğunun tesbit edildiği, bunların önderliğini
yapanlardan hesap sorulacağı, sonucunun kanlı bir şekilde olacağını bilmesi ve isim
geçen komünist itoğlu itlerin bir daha görülmesi halinde gerisini onların düşünmesi
gerekeceği " belirtilerek kürtler moskovaya ifadesiyle mektup bitirilmiştir. Mektup
içeriğinin ideolojik olduğu açıkça görüldüğü gibi tehdit yoluyla mağdurların öğrenim
özgürlüğünün engellenmesi amacı güdüldüğünde açıktır. Yakıncı Muhsin Yaşar 16.10.197
günlü talimatla alınan ifadesinde; sanıkların, öteki arkadaşı ile kendisine baskı yap-
tığını, bir defasında kendilerine saldırıda bulunulduğunu, " sizin burada okumaya hak-
kınız yok .Ya gideceksiniz, ya da Ülke Ocaklarına kayıt olacaksınız " diyerek dövüldü-
ğünü, öğrenim özgürlüğünün engellendiğini belirtmiş, tanık Burhanettin Yaşar da aynı
şekilde beyanda bulunmuştur. Tüm bu bulgular olayın kökeninde ideolojik nedenlerin bu-
lunduğunu ve suçun sıkıyönetim ilân nedenlerine ilişkin olduğunu ortaya koyduğundan
ve bu niteliği ile suç ideolojik saikle işlenmiş yaygın şiddet eylemleri içinde yer
alıp sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu bu tür suçlarla genel ve ortak amaç
içinde bağlantılı bulunduğundan davanın Askerî Yargı yerinde görülmesi gerekir.

Esas NO: 1980/122

Bu nedenlerle Erzincan-Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'ne yapılan başvurusunun reddine karar verilmelidir.

Bu görüşe Servet Tüzün ve İsmet Onur katılmamışlardır.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askerî Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine bu nedenle Erzincan-Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askerî Mahkemesi'nin 24.4.1980 günlü yazı ile yaptığı başvurusunun reddine, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un karşı oylarıyla ve aykırlığıyla 16.6.1980 gününde kesin olarak karar verildi.

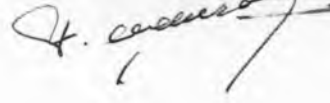
Başkan

Almet H. Boyacıoğlu

Üye

Fethi Özdemir

Üye

İsmail Ofluoğlu

Üye

Hakkı Miderrisoğlu

Üye

Şeref Tolungüç

Bu kararın Resmî gazete'de yayını u. g. üzere.

Başkan

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA FÖLÜMÜ

Esas No : 1980/122

K A R S I O Y Y A Z I S I

Sıkıyönetim ilanından önce işlenmiş olan suçlarda sıkıyönetim askeri mahkemelerini görevi; 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu madde de yer alan ".....Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umum ve müsterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bakılır." şekli deki hükme göre;

Sıkıyönetim ilanından önce işlenmiş olan bir suçun yargılanmasının sıkıyönetim askeri mahkemesinde bakılabilmesi için anılan bu suça ilişkin olarak;

1. Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bir davanın bulunması;

2. İşlenen suçun, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan bu dava ile "Umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibat" deyimi olmaktadır.

Burada önemli olan ve çözümlenip aydınlığa kavuşturulması gereken husus; "Umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibat" deyimi olmaktadır.

İdeolojik amaçla işlenen her suçun işleniş biçimi ve işleniş tarihi gözönünde buldurulmadan maddedeki "irtibat"ın varlığı kabul edilebilirmi; kanımızda böyle bir kabul Sıkıyönetim mahkemelerinin kuruluş ve görevini belirleyen 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun genel hükümlerine özellikle (13) nolu maddesi hükümüne uygun olamaz.

T.C.Anayasa'sının 124. maddesinde belirtilen koşulların tesbiti halinde ilan edilen sıkıyönetim nedeniyle görevleri belirlenen sıkıyönetim askeri mahkemelerinin yargı görevlerinin tebbitinde; ilandan önce işlenmiş suçların; işleniş biçimi ve suç tarihi etk olacaktır.

Adiyen işlenen suçlar gibi ideolojik nitelikteki suçlarda her zaman işlenebilen suçlardır. Eğer ideolojik nitelikteki bir suç sıkıyönetim ilanından bu dava dosyasında olduğu gibi, (9) ay gibi bir süre önce işlenmişse fiilin niteliği, diğer bir deyişle içeriği incelenerek, sıkıyönetim ilanına neden olan terörist, anarşist ve bölücülerin yaptıkları şiddet eylemleri ile varmak istedikleri amaca aynı gaye içinde ulaşmak istenip istenmediği saptanmalıdır.

Aşırı sağ ve aşırı sol görüşlerin yaygınlaştığı ve taraftar bulduğu ve bu karşıt düşüncede olanların birbirlerine tahammül edemediği (tavsip edilemeyecek) bir durumda karşıt görüşteki kişileri arasındaki işlenen her suçta bu suçun nitelik ve işleniş tarihi bakmadan terörist, bölücü ve anarşistlerin şiddet eylemleri ile "sonuca ulaşma arzusu istikametinde" gaye birliğinin varlığı kabul edilemez.

Kuşkusuz, ideolojik nitelikte her suç; terörist, bölücü, ve anarşistlerin şiddet eylemlerinin kökeni arasında sayılabilir. Ancak ideolojik nitelikte olmakla birlikte gaye birliği belirlenemiyen işleniş biçimi ve işleniş tarihindeki suçlar an "umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibat"ın varlığı söz konusu olmayacaktır.

İnceleme konusu dava dosyasındaki suçun niteliği ve işleniş tarihinden "umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibat"ın varlığının, belirlenmediği kanısına vardığımızdan çoğluk kararına katılmıyoruz.

Servet TÜZÜN

İsmet ÖZÜR